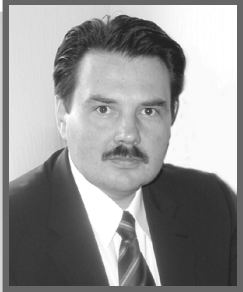

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

ЛЮТИЙ
Ігор Олексійович,
доктор економічних наук, професор

СТРАТЕГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ РИНКУ ФІНАНСОВОГО КАПІТАЛУ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

АЛЕКСЕЄНКО
Людмила Михайлівна,
кандидат економічних наук, доцент

Розкрито етапи становлення європейського фінансового ринку у контексті еволюції інтеграційних процесів у рамках ЄС. Висвітлено проблеми входження України до європейського політичного, економічного, безпекового та правового простору. Аргументовано, що співпраця України з ЄС є важливою умовою її інтеграції у світову економіку, одним із факторів успіху демократичних перетворень.

Розглянуто перспективи входження України до СЕП. Висвітлено позитивні тенденції та окреслено стратегічні перспективи ринку фінансового капіталу у контексті інтеграційних процесів.

Stages of becoming of the European financial market in a context of evolution of integration processes are opened within the framework of EU. Problems of occurrence of Ukraine in the European political, economic, safe and legal space are described. It is argued, that co-operation of Ukraine with EU is the important condition of its integration into economic, one of factors of success of democratic transformations. Prospects of occurrence of Ukraine to UES (Unique economic space) are considered. Positive tendencies are showed and perspectives of market of financial capital in context of integrative processes it is underlined.

Багатогранною є проблематика адаптації національних ринків фінансового капіталу до глобального середовища й перспектив їхнього розвитку з урахуванням процесів у

світовій економіці. Широта спектру заходів, які здійснює Україна, спрямованих на отримання статусу країни з ринковою економікою, створення Зони вільної торгівлі

з Європейським Союзом (ЄС), вступ до Світової організації торгівлі та отримання асоційованого членства в ЄС потребує зваженого підходу з урахуванням сучасного стану та стратегії розвитку ринку фінансового капіталу. Доктор філософії та економіки Женевського університету Б. Гаврилишин зазначає: “Україна в нинішньому трансформаційному періоді формує й формуватиме свою стратегію та політику, аби віднайти для себе найпривабливіше місце в мінливій світовій констеляції з точки зору національної безпеки, ефективності економіки, добробуту народу, ... соціальної справедливості та внутрішнього миру” [2, 10].

У вітчизняній економічній літературі зазначені проблеми широко висвітлені в працях С. Боринець, А. Гальчинського, Л. Кістерського, Ю. Полунєєва. Відтак основне завдання даної публікації – дослідження економічної співпраці ЄС з Україною і тенденцій створення регіональних об'єднань з урахуванням багатовекторності інтеграційних процесів. Мета цієї публікації – визначення стратегічних перспектив розвитку вітчизняного ринку фінансового капіталу з урахуванням поглиблення світогосподарських зв'язків у процесі глобалізації.

Співпраця України з Європейським Союзом – важлива умова її інтеграції у світову економіку, один із факторів успіху демократичних перетворень і визнання її як країни з ринковою економікою. В 2004 р. Європейська Комісія представила в Україні документ “Оцінка ринковості економіки України”, згідно з яким надання статусу країни з ринковою економікою залежить від врегулювання проблемних питань: скасування державного втручання в ціноутворення у металургійній та хімічній галузях і впровадження законодавства про банкрутство на недискримінаційній основі, в тому числі визнання статусу “казенні підприємства” [6, 6].

Процес європейської інтеграції –

тривалий і багатогранний. Наприкінці XIX ст. Ф. Енгельс у праці “Сила й економіка в утворенні нової німецької імперії”, пишучи про роздрібненість європейських держав, їх економічну слабкість, констатував, що “... у кожній державі й державці інші гроші, інша міра й вага, часто-густо по кілька їх у тій самій державі. І з усіх цих численних ґатунків монет, міри й ваги жоден не був визнаний на світовому ринку... І як могли постати великі кредитові установи на цих необмежених валютних просторах, з банкнотами в гульденах тут, в пруських талерах там, а поряд із тим у талерах золотих, талерах “нові-дві-треті” ... при безконечних обрахунках курсу та його хитаннях” (правопис джерела – *прим. авт.*) [3, 7–8].

Західноєвропейська фінансова структура поступово ставала гетерогенною, оскільки взаємозалежність та автентичність національних систем потребували визначення єдиної логіки розвитку. Обмеження взаємопроникнення фінансових ринків, орієнтація промислового капіталу на сприятливі виробничі умови (дешеві робоча сила, матеріали й сировина, розвинута інфраструктура тощо), торговельні бар'єри на початках ускладнювали інтеграційні тенденції. Еволюція європейського економічного простору при наявності різних тенденцій розвитку національних ринків та здійснення більшості країн протекціоністської політики зумовила доцільність функціонування спільного механізму інвестування капіталу. У 1950-х рр. виник євроринок, який почав формуватися, по-перше, в умовах послаблення обмежень міждержавної торгівлі та валютних відносин з метою посилення інтеграції у вирішенні спільних економічних проблем; по-друге, введення певних обмежень для протистояння експансії інших потужних фінансових центрів (насамперед американських та японських).

Зміцнення позицій західноєвропейських країн і Японії дозволило призупинити неконтрольоване проникнення на їхні внутрішні ринки фінансового капіталу США (даному процесу сприяло також зростання дефіциту платіжного балансу цієї країни). Ринок єврокапіталів розвивався паралельно з національними ринками капіталів, тому економічна взаємозалежність ставала дедалі багатограннішою. Проте міжнаціональні та інтеграційні форми концентрації виробництва суттєво не впливали на зацікавленість фінансового капіталу в збереженні впливу на периферійні ринки.

Європейське Економічне Співтовариство (ЄЕС), створене шістьма країнами в липні 1968 р., стало наступним етапом співпраці й поступової відмови від національного суверенітету. За Римською угодою найголовніше завдання інституцій Співтовариства полягало у створенні спільного ринку між країнами-членами. Економічну інтеграцію було розпочато зі створення митного союзу, який сприяв звільненню від торговельних квот, мита та інших бар'єрів між країнами-членами, а також введенню Єдиних торговельних тарифів стосовно третіх країн. Відповідно, спростилася процедура переміщення (руху) товарів, вироблених на території країн-членів союзу: усі товари та послуги пропонували на тих самих умовах, що й на внутрішньому ринку. Регулювання тарифів вимагало постійного проведення спільної торговельної політики країнами-учасницями.

Європейське Співтовариство сприяло гармонізації національних політик країн-учасниць, спрямованих на вільне переміщення капіталів і товарів, розвиток спільного підприємництва та міграції трудових ресурсів. Від 1970 р. Співтовариство управляє власними фінансовими ресурсами, в ньому функціонує

механізм їх взаємопередачі між національним і наднаціональним рівнями. Європейська Комісія керує бюджетом Співтовариства й різноманітними фондами: кредитним, Європейським сільськогосподарським орієнтаційно-гарантійним фондом (ЄСОГФ; EAGGF), Європейським фондом регіонального розвитку (ЄФРР; ERDF), Європейським соціальним фондом (ЄСФ; ESF), Європейським фондом розвитку (ЄФР; EDF) і бюджетом науково-дослідних програм.

Важливу роль відіграє Економічний і соціальний комітет (ЕКК; ESC), члени якого за власним бажанням беруть участь у діяльності трьох груп:

– група підприємців (відома, як Група I), що складається з представників фінансових, банківських та промислових секторів економіки, транспортної федерації тощо;

– група трудящих (відома як Група II), що складається переважно з представників організацій профспілок;

– група представників сільського господарства, наукоємних галузей, асоціацій споживачів та організацій, що представляють різноманітні інтереси (наприклад, рух) тощо.

У 1985 р. країни Європейського Співтовариства розробили "Програму-1992", яка передбачала здійснення близько 300 заходів, спрямованих на ліквідацію фінансових, організаційних і технічних перешкод, що недостатньо сприяли розвитку спільного ринку. За оцінками експертів, вона була виконана до 1992 р. на 95%.

В усіх міжнародних організаціях, утворених з метою співробітництва, зокрема Організації економічного співтовариства та розвитку (ОЕСР), Раді Європи (РЄ), країни-члени мають тісні взаємозв'язки в різноманітних секторах економіки та соціальній сфері. Зближення націо-

нальних політик вимагало подальшого забезпечення ефективного функціонування спільного ринку у виробництві, оподаткуванні, збереженні однакових умов конкуренції тощо. Поступова часткова відмова від національного суверенітету була складним політично-соціальним процесом, що гальмував створення спільного ринку Співтовариства, яке до грудня 1992 р. розширилося до дванадцяти країн.

Інтеграційні процеси в Західній Європі (європейський фланг) розглядалися в радянській економічній літературі переважно критично (на противагу позитивізму діяльності Ради Економічної Взаємодопомоги (РЕВ)). Є. С. Хесін, В. М. Шенаєв, Ю. І. Юданов у монографії "Влада великого капіталу" зазначали, що не слід переоцінювати цю "єдність", оскільки жодні союзи не можуть узгодити протиріччя між інтересами національних фінансових капіталів [1, 244].

Становлення європейського фінансового ринку – наслідок складного процесу поглиблення інтеграції в одному з найрозвинутіших регіонів світового господарства – Західній Європі. Виступаючи наддержавним утворенням, він сприяє не лише інтеграції країн Європейського Союзу, а й подоланню неузгодженості в здійсненні економічної та грошово-кредитної політики європейських країн. На економічну стабільність суттєво впливало коливання валютних курсів та відповідний фінансовий ризик обмінних операцій. Процес скерування економічних політик на тіснішу координацію й конвергенцію країн та регіонів, що входять до союзу, проведення валютної політики, спрямованої на введення спільної грошової одиниці, регламентувала Маастрихтська Угода.

Розвитку економічної системи глобального масштабу сприяло підписання Маастрихтської Угоди про Європейський

Союз 7 лютого 1992 р. Перед Союзом постало завдання сприяти збалансованому й стабільному економічному та соціальному прогресу шляхом розширення територіального простору без внутрішніх кордонів та обмежень; розвитку валютного союзу, включаючи введення єдиної валюти – євро; зміцненню позицій європейської спільноти на міжнародній арені в сфері проведення спільної зовнішньої політики та єдиних заходів безпеки, а також посилити захист прав та інтересів громадян країн-членів шляхом уведення громадянства Союзу.

Європейський Союз формувався від виконання взаємних зобов'язань у певних секторах економіки до єдиного внутрішнього ринку й втілення узгодженої зовнішньої політики. Важливою залишається проблематика адаптації законодавства Європейського Союзу й країн Центральної та Східної Європи, які прагнуть приєднатися до європейської спільноти. Розробляється концепція федералізації структур Союзу й зменшення впливу ролі інституцій, створених на принципах міждержавної співпраці, оскільки набутий досвід свідчить, що спроби централізації влади наражаються на значний опір країн-учасниць.

З метою захисту єдиного європейського економічного простору та протистояння можливим фінансовим кризам нині відбувається поступальне об'єднання зусиль європейських країн. В інтеграційних процесах держави беруть участь на демократичних і добровільних засадах, а їхнє співробітництво міцне завдяки простоті механізму утворення і часткового збереження національного суверенітету країн-учасниць.

Введення єдиної валюти (євро) стимулює підприємства, розташовані в країнах, що не входять до Європейського Союзу, в тому числі Україні, торгувати з європейськими компаніями, оскільки вони

мають змогу використовувати одну валюту при розрахунках з усіма контрагентами. Розширюються також можливості проведення фінансових операцій з використанням євро, оскільки економія (маржа) на обмінних операціях та уникнення супутніх ризиків сприяють розвитку фінансового ринку (операцій страхування та перестраховування, пенсійних нагромаджень тощо).

Стратегія інвесторів із ЄС в Україні передбачає вивчення перспективних підприємств (наприклад, згідно з рейтингом ТОП-100), врахування їхньої дохідності, обсягів експортно-імпортних операцій, фінансової стійкості, наявності надійних партнерів (потужних клієнтів). Основними сферами інтересів є харчова промисловість, виробництво будівельних матеріалів, телекомунікації, інформаційні технології, електроприладобудування тощо. На нашу думку, для залучення іноземних інвесторів оцінку привабливих проєктів (розрахунок показників загальноекономічної, бюджетної і комерційної ефективності) потрібно систематизувати відповідно до міжнародних норм і стандартів, а також згідно з пріоритетами економічного інноваційного розвитку держави.

Особливої уваги заслуговує проблема впливу єдиної грошової одиниці економічного союзу (євро) на фінансові ринки і навпаки. В. М. Кравець, О. В. Кравець зазначають, що євро створює оптимальну економічну основу для революції у галузі інформаційних технологій, що й без єдиної валюти робить неминучою повну інтеграцію ринків цінних паперів і деривативів, оскільки фізичне місцезнаходження центрів торгівлі та взаєморозрахунків стає несуттєвим [8, 442–443].

Експерти МВФ (травень 2004 р.) зазначають, що європейська соціальна й економічна модель знаходяться на перехресті, оскільки на потенційне еко-

номічне зростання впливає багато чинників, особливо політичний консенсус, фінансова дисципліна, демографічні чинники тощо [13].

Україна повинна сприяти формуванню цілісного економічного, соціального та правового європейського простору. Згідно з Програмою діяльності Кабінету Міністрів України “Відкритість, дієвість, результативність” основним завданням на сучасному етапі є створення належної бази для набуття Україною повноправного членства в ЄС, вступ до СОТ та формування в суспільстві проєвропейської більшості [9]. За 100-бальною системою критеріїв ЄС Україна в показниках розвитку реального сектору економіки піднялася з 20 балів у 2000 р. до 58 балів у 2003 р. Торгівля з країнами ЄС становить майже третину обсягів зовнішньої торгівлі України, а інвестиції з країн Європи – 60% іноземних інвестицій України. За 2003 р. товарообіг із ЄС з урахуванням нових країн-членів зріс майже на 36%, а за перше півріччя 2004 р. – на 21% [11, 3.].

У вересні 2004 р. міжнародний журнал Institutional Investor's опублікував кредитний рейтинг країн світу (173 країн; значення рейтингу встановлюється від 0 до 100 балів). За півроку, з березня 2004 р., Україна піднялася на шість позицій: з 86 на 80 місце; суверенний рейтинг держави в 2004 р. зріс на 4,5 пункти і сягнув 37 балів. Суверенний рейтинг України, визначений провідними рейтинговими агентствами, становить: Fitch-B+ стабільний; Moody's - B1 позитивний; Standar & Poor's (S&P) підвищило довготерміновий рейтинг до B+ позитивний [5, с. 10]. Підвищення рейтингів міжнародних агентств сприятиме подальшому поліпшенню інвестиційного клімату та довіри іноземних інвесторів.

З метою координації заходів, спрямованих на реалізацію стратегічних цілей

державної політики щодо забезпечення входження України в європейський політичний, економічний, безпековий і правовий простір, створено Державну раду з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України. Основними стратегічними завданнями у сфері соціально-економічного розвитку є збереження позитивних тенденцій макроекономічної орієнтації економіки, грошово-кредитної, валютної, податкової і соціальної політики та зовнішньої торгівлі.

Державна рада з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України рішенням № 3 “Про подальші заходи у сфері європейської і євроатлантичної інтеграції України” від 19 травня 2003 р. вважає прискорення впровадження інноваційної моделі економічного розвитку України передумовою досягнення рівня соціального та економічного розвитку держав-членів ЄС [10]. Міжнародному співробітництву в інноваційній сфері сприяє прийняття Закону України “Про ратифікацію Угоди про відновлення Угоди між Україною та Європейським Співробітництвом про наукове і технологічне співробітництво” від 1 липня 2004 р., який передбачає звільнення від ПДВ операцій, що здійснюються в межах двостороннього наукового й технологічного співробітництва.

Європейський вибір зумовлює проведення дієвої фінансової політики з метою запобігання можливим непередбачуваним наслідкам процесів глобалізації (неконтрольоване переміщення капіталів, виникнення фінансових пірамід із використанням мережі Інтернет, постійні коливання дефляційних та інфляційних процесів тощо). Фінансова потужність держави забезпечує її вихід на світові ринки капіталу, ресурсів і праці. Законом України “Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства

Європейського Союзу” від 18 березня 2004 р. № 1629-IV запропоновано узгоджувальні заходи з правовою системою Європейського Союзу, яка включає акти законодавства ЄС (*acquis communautaire* (*acquis*)) [4, 24–25]. Зокрема, розділ V “Мета та завдання першого етапу виконання програми” пріоритетними сферами адаптації визначив законодавство про компанії, банківське право, податки (включаючи непрямі) та фінансові послуги.

Транснаціоналізація й інтернаціоналізація світової економіки загалом створюють сприятливі умови для поступального розвитку ринку фінансового капіталу. Для запобігання експансії спекулятивного капіталу в глобальному масштабі і дестабілізації національних економік країн з трансформаційною економікою особливу увагу доцільно приділити їх подальшій регіональній (етнічній) інтеграції для захисту регіональних економічних інтересів.

Процес формування Єдиного економічного простору (ЄЕП) відбувається відповідно до Угоди про формування Єдиного економічного простору, підписаної 19 вересня 2003 р., ратифікованої. Законом України від 20 квітня 2004 р. № 1683, яка набула чинності 20 травня 2004, і Концепції до неї як невід’ємної частини цієї Угоди. Головною метою формування Єдиного економічного простору є створення зони вільної торгівлі без вилучень та обмежень.

Згідно з Угодою про формування Єдиного економічного простору під ЄЕП розуміють економічний простір, що об’єднує митні території сторін (Республіка Білорусь, Республіка Казахстан, Російська Федерація, Україна), в якому функціонують механізми регулювання економік, засновані на єдиних принципах, що забезпечують вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили, і проводиться єдина зовнішньоторговельна, податкова, гро-

шово-кредитна і валютно-фінансова політика, узгоджена в тій мірі й у тому обсязі, в яких це необхідно для забезпечення рівноправної конкуренції та підтримання макроекономічної стабільності [12].

При цьому важливими складовими зони вільної торгівлі мають бути: скасування та незастосування у подальшому експортного мита; скасування та незастосування вилучень; скасування та незастосування кількісних обмежень; незастосування у взаємній торгівлі антидемпінгових, компенсаційних і спеціальних захисних заходів; непов'язування відміни спеціальних захисних й антидемпінгових заходів із проведенням єдиної конкурентної політики; узгоджені принципи стягнення непрямих податків без вилучень та недопущення використання податків і зборів як інструмента захисту внутрішнього ринку та національних виробників.

Позитивними наслідками створення Єдиного економічного простору як зони вільної торгівлі є: зменшення ціни товарів, на які встановлюється експортне мито; зниження ціни російського газу та нафти за рахунок скасування експортного ПДВ на ці товари; уникнення збитків за рахунок застосування спеціальних захисних заходів; збільшення взаємного товарообігу за рахунок відмови від вилучень із режиму вільної торгівлі. Відповідно, входження України до ЄП сприятиме посиленню конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників і зростанню обсягів вітчизняного експорту.

Реалізація заходів на виконання програм розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 рр. “Інвестиційний імідж України” також сприяє розвитку пріоритетних галузей економіки, впровадженню новітніх технологій і виробництву конкурентоспроможної на зовнішньому ринку продукції, укладанню двосторонніх угод про заохочення й захист інвестицій між

Україною з більш як 50 іноземними країнами; створення системи постійного інформування потенційних інвесторів про інвестиційні можливості України. Поліпшенню інвестиційного клімату в 2004 р. сприяє прийняття Цивільного процесуального кодексу України, Закону України “Про ратифікацію Угоди про формування Єдиного економічного простору”.

Розпорядженням Кабінету Міністрів від 1 квітня 2004 р. № 208 затверджено концепцію створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національної економіки, суб'єктів господарювання. Використання результатів оцінки дасть змогу інвесторам визначити інвестиційну привабливість її об'єктів.

З метою досягнення поставлених цілей у формуванні ЄП проводяться засідання Груп високого рівня. На даний час працюють групи експертів із розробки пропозицій щодо реалізації заходів Комплексу основних заходів із формування ЄП і відповідного пакета документів із формування режиму вільної торгівлі товарами (послугами), вільного руху капіталу та робочої сили.

Позитивні тенденції, характерні для країн-учасниць ЄП, наступні:

- країни – торговельні партнери розвиваються стало;
- єдині технологічні умови виробництва і приблизно однакова якість продукції, що створює умови для співробітництва;
- немає серйозних ризиків зовнішньої кон'юнктури.

Оптимістичні перспективи створення ЄП сприяють і розвитку СНД:

- поступальні тенденції поглиблення міжрегіональної співпраці на фоні високого зростання економік країн СНД створюють реальні умови для зони вільної торгівлі;
- обговорюються основні засади створення в 2005 р. зони вільної торгівлі не тільки в рамках ЄП, а й на СНД-просторі;

– в 2004 р. підписано постанову про вирішення питань, що негативно впливають на багатосторонню торгово-економічну співпрацю в межах СНД [7, с. 2].

Загалом, проектування ЄЕП сприяло зростанню товарообігу між країнами протягом 2003–2004 рр. У 2005 р. Група високого рівня з формування ЄЕП продовжуватиме переговорний процес щодо укладання міждержавних угод стосовно квот на експорт товарів і запровадження єдиного принципу стягування ПДВ на всі товари й послуги в торгівлі між країнами-учасницями ЄЕП.

Позитивний вплив на національну економіку матиме, на наш погляд, розгляд проблем функціонування і державного регулювання ринку фінансового капіталу країн-учасниць ЄЕП. Оскільки діяльність учасників ринку передбачає не лише узгодження економічних інтересів, а й активізацію руху капіталу, то варто прийняти меморандум регулювання фінансових взаємовідносин.

Формування єдиного фінансового простору країн-членів ЄЕП потребує:

– уніфікації фінансового й валютного законодавства країн-членів ЄЕП для регулювання міждержавних потоків капіталів;

– застосування єдиних міжнародних стандартів, що сприятиме інтеграції ринків капіталів і координуватиме вихід на світові фінансові ринки;

– розробки концептуальних засад забезпечення довгострокової фінансової безпеки країн-учасниць ЄЕП;

– формування єдиного інформаційного простору, що своєчасно висвітлюватиме стан і перспективи функціонування ринку фінансового капіталу;

– проведення наукових досліджень сучасного етапу взаємозалежності фінансових ринків і розробки стратегічних напрямків їхнього розвитку з урахуванням векторності економік.

Механізм ефективного функціонування ЄЕП передбачає наступне: реалізацію тенденцій розвитку фінансових ринків та інформаційних технологій; координацію взаємодії валютно-фінансових ринків; становлення ліквідного вітчизняного ринку корпоративних цінних паперів, спроможного залучати інвестиції на фінансових ринках країн-учасниць ЄЕП для забезпечення виконання інноваційно-інвестиційних програм розвитку підприємств; створення єдиного універсального фінансового інструментарію для реалізації державних інвестиційних програм.

Для забезпечення адаптації ринку фінансового капіталу до глобального середовища з урахуванням інтеграційних процесів у світовій економіці варто здійснити наступні заходи:

1. Оскільки інтеграційні процеси потребують зваженого підходу до визначення пріоритетів економічної співпраці України з урахуванням національних інтересів, тому Україна, з одного боку, повинна сприяти формуванню цілісного економічного, соціального й правового європейського простору. З іншого – для запобігання експансії спекулятивного фінансового капіталу й дестабілізації національної економіки особливу увагу потрібно приділити подальшій регіональній (етнічній) інтеграції країн для захисту регіональних економічних інтересів. Відповідно, при формуванні ЄЕП варто дотримуватися принципів (критеріїв) Європейського Союзу. Оскільки серед членів СОТ є і регіональні об'єднання (зокрема ЄС), то формування ЄЕП загалом не суперечить вимогам СОТ.

2. На зовнішні ринки запозичень Україна повинна виходити лише для заміщення попередніх, більш дорогих запозичень, щоб не відволікати фінансові ресурси внутрішнього ринку.

3. Для зацікавлення іноземних інвес-

торів у реалізації вітчизняних інноваційних проектів варто оцінку привабливих проектів систематизувати відповідно до міжнародних норм і стандартів, а також з урахуванням пріоритетів економічно-інноваційного розвитку держави.

4. Формування єдиного фінансового простору країн-членів ЄЄП потребує уніфікації фінансового і валютного законодавства; застосування єдиних міжнародних стандартів; розробки концептуальних засад забезпечення довгострокової фінансової безпеки країн-учасниць ЄЄП; формування єдиного інформаційного простору й проведення наукових досліджень сучасного етапу взаємозалежності фінансових ринків та розробки стратегічних напрямків їхнього розвитку з урахуванням векторності економік.

Література

1. *Власть крупного капитала / Ин-т мировой экономики и междунар. отношений; Отв. ред. Е. С. Хесин, В. Н. Шеннаев, Ю. И. Юданов.* – М.: Мысль, 1987. – 333 с.
2. *Гаврилишин Б. Місце України в майбутній політичній констеляції // Вісник Національного банку України.* – 2003. – № 10. – С. 10.
3. *Енгельс Ф. Сила й економіка в утворенні нової німецької імперії.* – Партвидав “Пролетар”, 1932. – 64 с.
4. *Закон України “Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” від 18 березня 2004 р. № 1629-IV // Голос України.* – 2004. – № 100.
5. *Інтернет: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=45479&cat_id=34267*
6. *Кабінет Міністрів: звіт про роботу в другому кварталі 2004 року // Урядовий кур’єр.* – 2004. – № 151, 12 серп. – С. 5–8.
7. *Коллективный поиск решений // Урядовий кур’єр.* – 2004. – № 174, 16 верес. – С. 1–2.
8. *Кравець В. М., Кравець О. В. Західноєвропейський банківський бізнес: становлення і сучасність / За ред. В. І. Міщенко.* – К.: Знання-Прес, 2003. – 470 с.
9. *Програма діяльності Кабінету Міністрів України “Відкритість, дієвість, результативність” // Урядовий кур’єр.* – 2003. – № 173, 17 верес.
10. *“Про дальші заходи у сфері європейської і євроатлантичної інтеграції України” від 19 травня 2003 р. // Урядовий кур’єр.* – 2003. – № 101, 4 черв. – С. 1–3.
11. *Розширення ЄС і Україна // Урядовий кур’єр.* – 2004. – № 192, 9 жовт.
12. *Угода про формування Єдиного економічного простору // Урядовий кур’єр.* – 2003. – № 177, 23 верес.
13. *Concluding Statement of the IMF Mission on Euro-Area Policies (In the Context of the 2004 Article IV Consultation Discussions with the Euro-Area Countries) May 18, 2004.*